

Van Burgsteden neemt hoofdinspecteurschap van Hamoen over ‘Voor het eerst kijk ik niet

Hij bekleedde meer dan dertig jaar de functie van hoofdinspecteur van het stamboek en was vanuit die hoedanigheid bij alle NRM’s betrokken. De 15de wordt zijn laatste. Het boegbeeld van veebeoordelend Nederland, Arie Hamoen, neemt in augustus afscheid. Een terugblik en vooruitblik met hem en zijn opvolger Gerbrand van Burgsteden.

De meeste veehouders weten waarschijnlijk niet anders dan dat Arie Hamoen hoofdinspecteur is van het stamboek, voorheen het NRS en tegenwoordig CRV. Hij is het al sinds 1986. Hij wordt dit jaar 66 en lijkt vergroeid met zijn functie, maar zegt na zijn afscheid vooralsnog een lege agenda te hebben, al blijft hij wel betrokken bij het KWPN (Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland) en gaf hij in dat kader onlangs nog workshops in Polen. Zijn rol als hoofd stamboek en registratie is na 24 augustus definitief verleden tijd en hij wil ook niet ‘alleen de leuke dingen blijven doen’ en het overige werk aan zijn opvolger overlaten. „We hebben mastodonten genoeg in de politiek.”

Voorlichting

De op een boerderij met koeien en paarden in De Meern (UT) geboren en getogen Arie Hamoen begon zijn carrière op 1 november 1975 bij de Landbouwvoorlichting, de voorloper van DLV. Hij werd voorlichter met direct al als specialisme de veeverbetering. „Het was een enerverende tijd waarin de computer zijn intrede deed met betrekking tot de MPR-verwerking. Kengetallen als de lactatiewaarde en de bedrijfsstandaardkoeproductie (BSK) kwamen op en de Holsteinisering kwam natuurlijk op gang”, blikt Hamoen terug. Destijds was de veeverbetering nog provinciaal georganiseerd en ook toen al gaf de huidige hoofdinspecteur voorlichting over het beoordelen van koeien.
Begin jaren ‘80 werd de bedrijfsinspectie geïntroduceerd. Dat betekende dat het exterieur van alle lacterende vaarzen voortaan routinematig werd beoordeeld op de deelnemende bedrijven. De latere directeur van Holland Genetics, Jacob Chardon, was hoofdinspecteur en hij werd later vergezeld door de oud-NRS-onderzoeker Ite Hamming. Toen Chardon in 1983 afzwaaide naar KI Oost en Hamming naar KI Zuid-West Nederland, nam Arie Hamoen samen het Henk van der Zwaag – bekend als oud-GD-directeur en veelvuldig speaker op de NRM – het stokje over. Van der Zwaag besloot in 1986 boer te worden en zo ging Hamoen alleen verder bij het in 1984 ontstane Nederlands Rundvee Syndicaat, waarin de coördinatie van de provinciale veeverbeteringsactiviteiten inmiddels was gebundeld.

Internationale werkgroep

Hamoen nam al gauw het initiatief tot een samenwerking met Duitsland en Engeland om samen het lineair scoren op te stellen. Een initiatief dat veel groter werd toen er in 1990 binnen de World Holstein Friesian Federation (WHFF) een werkgroep van lineair scoren ontstond, waar Hamoen later voorzitter van werd. Hij bekleedde die functie 14 jaar. „De eerste stap van afbouw”, erkent de hoofdinspecteur.
De werkgroep komt elke twee jaar bij elkaar om de correlaties tussen landen af te stemmen. „Onze doelstelling is niet om overal alles exact hetzelfde te krijgen. De economieën tussen landen verschillen en ook de wijzen van uitbetaling, met verschillende fokdoelen tot gevolg. Het is wel belangrijk dat er overeenstemming is over de belangrijkste 18 kenmerken. Overigens zijn we met 12 begonnen.”
Een kenmerk dat binnen de WHFF meermaals is bediscussieerd is de uierbalans. Hamoen geeft aan dat het kenmerk moeilijk is te scoren en

Tekst: Anne Hiemstra
Beeld: Susan Rexwinkel

meer vijf jaar vooruit’

dat het klassieke beoordelen hier mogelijk wordt ingehaald door de techniek. „De melkrobots meten de speenpositie en wellicht kunnen met die coördinaten fokwaarden worden berekend.”
Hamoen wijst erop dat het ontsluiten van robotdata nog wel eens moeilijk ligt, maar dat er zeker mogelijkheden zullen zijn in de toekomst. „DeLaval kan met behulp van een camera bijvoorbeeld de conditiescore meten. Het is dus steeds meer meten dan beoordelen. Het is de kunst dit soort zaken met de directe gegevensverzameling te combineren.”

Oude bekenden

De versmelting van beoordelings- en meetgegevens is iets dat op het bordje van Hamoens opvolger Gerbrand van Burgsteden (43) terechtkomt. Hij start begin juli en heeft zo de kans nog een aantal weken met zijn voorganger samen te werken.
De mannen blijken geen onbekenden van elkaar te zijn. Na zijn studie Veefokkerij aan de Wageningen Universiteit begon de van een melkveebedrijf in Oosterwolde (FR) afkomstige Van Burgsteden zijn loopbaan in 1998 bij CRV in het team van Hamoen als productmedewerker stamboek en exterieur. Hij was rechtstreeks verantwoordelijk voor de publicatie van fokwaarden en het stieradvies. Hij deed ook al wel mee aan de uniformering – de standaard ‘bijscholingscursus’ voor inspecteurs die ze allemaal op één lijn houdt – en wist dan ook wat zijn nieuwe functie onder andere inhield.
„Je was vooral betrokken bij de technische kant van de bedrijfsinspectie”, stelt Hamoen. Van Burgsteden knikt. Hij herinnert zich een soort voorloper van de iPad, het apparaat waarmee de inspecteurs tegenwoordig de boer op gaan. „Het ding was anderhalve kilo zwaar en moest het papier gaan vervangen, maar dat is hem niet geworden”, herinnert de aanstaande hoofdinspecteur zich. „Later werd het een palmtop en tegenwoordig dus de iPad.” Na enkele jaren bij CRV gewerkt te hebben, verkaste hij nog voor de MKZ-crisis naar Alta. „Ik was ervoor gevraagd en wilde wat actiever bij de fokkerij betrokken zijn. Bij Holland Genetics was die mogelijkheid er op dat moment niet.”

Alta

„Alta was in opkomst”, gaat Van Burgsteden verder. „Het was echt in de beginperiode van het Nederlandse fokprogramma met stieren als Kievest Welper, Nab Evert en Noorder Perfect. De hoofdinspecteur in spe werd verantwoordelijk voor het GO-programma en maakte later een uitstapje naar de veevoedingsbranche, waar hij sectorspecialist rundveehouderij werd bij Hendrix-UTD. Dat bleek bij nader inzien echter toch niet aan hem besteed en zo kwam hij na een jaar terug op het oude nest. De genomicstechniek deed zijn intrede en zijn oude functie was nog vacant. Gerbrand ging onderzoeken wat de techniek voor Alta kon betekenen.
Alta was een van de eerste KI’s die actief met de techniek aan de slag ging en Van Burgsteden zou er nog zeven jaar werken. „We hadden een Canadees, Amerikaans en een Europees fokprogramma dat later werd samengevoegd; de in de wereld leidende TPI-index werd ook voor ons leidend. Ik werkte als analist voor het fokprogramma en de genomicstechniek bleek goed te werken. Er stopten echter wat collega’s en daardoor kreeg ik steeds meer contact met Amerikaanse collega’s en dus ook te maken met Amerikaanse kantoortijden in Nederland. Tegelijkertijd moest ik er voor mijn Nederlandse collega’s ook op normale tijden zijn en dat bleek niet langer te combineren met mijn jonge gezin.”

Emotie

Van Burgsteden vertrok naar Qlip, waar hij als projectleider innovatie en business development ging uitzoeken wat er aan melk was te meten. „Kenmerken met het oog op fokkerijdoeleinden en dus zat ik nog redelijk dicht bij het vuur”, verklaart hij. „En toen kwam dus deze kans voorbij.” Gerbrand besloot te solliciteren en werd na grondig te zijn doorgelicht de geschikte ▶

kandidaat bevonden. Hoewel de mannen elkaar kenden, wenste Hamoen niet bij zijn opvolgingsprocedure betrokken te zijn. „Ik wilde niet over mijn eigen graf heen regeren", stelt hij. Het was ook een optie geweest om een inspecteur door te schuiven naar de positie van hoofdinspecteur, maar Hamoen geeft aan dat de vacature direct zowel intern als extern is opengesteld. „Het geeft allemaal wel wat emotie en de persoon moet ook voldoende gedragen worden door het veld."
De aanstaande hoofdinspecteur is verguld met zijn nieuwe functie. „Ik had de laatste jaren al in mijn achterhoofd dat, wanneer Arie Hamoen ooit met pensioen zou gaan, ik wel de nieuwe hoofdinspecteur wilde worden. In alle eerlijkheid heb ik nu voor het eerst een functie waarbij ik niet meer vijf jaar vooruit kijk om te zien waar ik dan wil staan."
De functie heet officieel hoofd stamboek en registratie en houdt in dat Van Burgsteden functioneel leiding gaat geven aan de stamboekregistratie en verantwoordelijk wordt voor de kwaliteit van de stamboekzaken. „Voor het fokdoel is het belangrijk dat de database goed is. Een goede registratie is de basis", aldus Hamoen.

Ervaring

Van Burgsteden heeft niet zoveel ervaring op het gebied van inspectie als de inspecteurs die hij moet aansturen. Hij deed in het verleden veel aan veebeoordelen en vindt het geen punt van zorg. „Technisch koeien keuren zit er bij mij diep in." Gerbrand is voortaan verantwoordelijk voor de tweemaandelijkse uniformering en mag, als hij de lijn van zijn voorganger doorzet, zelf de fraaiste koeien van het land beoordelen. „Wanneer een koe in aanmerking komt voor een score van 90 punten of een vaars voor 89 punten, gaan twee inspecteurs gezamenlijk op pad. Ik ga alleen mee bij de echt hoge koeien van 93 punten of meer", aldus Hamoen.
Dat er zaken gaan veranderen, is niet onwaarschijnlijk. Is bedrijfsinspectie bijvoorbeeld nog nodig in het genomicstijdperk? Hamoen is daar duidelijk over: „De inspecteur zorgt met de dataverzameling voor het waarborgen van de genomicstechniek." Van Burgsteden vergelijkt de techniek met een brug die rust op twee pijlers, enerzijds het DNA-profiel en anderzijds de gegevensverzameling. „Maar beide pijlers zijn wel nodig." Hamoen: „In de praktijk blijkt dan ook dat de dataverzameling juist nog belangrijker is geworden."
Het percentage melkveehouders dat deelneemt aan de bedrijfsinspectie, bedraagt 40 procent van de MPR-bedrijven. Het percentage ligt volgens Hamoen al jaren tussen de 40 en 49 procent en het aantal gekeurde koeien blijft stabiel. Hij benadrukt dat bedrijfsinspectie toegevoegde waarde voor een veehouder moet hebben en noemt in dat kader de combinatie met het stieradvies. Juist dat onderdeel is echter discutabel met het oog op mogelijke belangenverstrengeling tussen stamboek- en KI-taken van CRV. Hamoen en Van Burgsteden bestrijden dat. „De veehouders bepalen de stierkeuze en het is aan de marktpartijen om daarmee om te gaan. Je moet niet vergeten dat aan de inspecteurs ook informatie wordt gevraagd. Ze zien immers veel onderweg."

NRM

Arie Hamoen is sinds de eerste NRM in 1988, destijds een initiatief van het NRS, secretaris van de veecommissie, die verantwoordelijk is voor het hele reglement. Hamoen is tevens betrokken bij de samenstelling van de internationale jurylijst van de gezamenlijke Europese stamboeken. Op de lijst staan drie Nederlanders en een Vlaming: Jan Steegink, Jos Knoef, Nico Bons en Tjebbe Huybrechts. De hoofdinspecteur is van mening dat er op een grote show als de NRM ook alleen juryleden van deze lijst mogen keuren. „Deze lijst is er om het jureren in Europa te harmoniseren. Als je buiten de lijst om juryleden selecteert, heeft de lijst geen waarde."
De juryleden keuren tegenwoordig alleen, terwijl ze in de kampioenskeuring nog wel met zijn tweeën zijn. „Voorheen had je het bordjessysteem en dat was heel democratisch, maar tegenwoordig kan dat eigenlijk niet meer, want daarvoor worden de koeien te langzaam voorgesteld. In 1988 liepen ze wellicht te snel, maar nu lopen ze wel erg langzaam." Het is voor Hamoen een klein punt van zorg, want enige snelheid is wel geboden om het publiek geboeid te houden. Toch blijkt de vraag of het showgebeuren niet te veel afdwaalt van de gewone boerenpraktijk een vraag van alle tijden. „In 1986 stelde ik al de vraag of het fokken van showkoeien niet ten koste zou gaan van de belangstelling van de gemiddelde boer", aldus Hamoen. Hij geeft aan dat elke boer de kampioen op stal moet willen hebben en is van mening dat dit op de NRM altijd goed lukt.

No-nonsense koe

Dat de Nederlandse koeien in het Europese showcircuit vaak net tekortkomen, wil volgens Hamoen en Van Burgsteden niet zeggen dat de Nederlandse koeien minder goed zijn. „De Nederlandse melkveehouders zijn prestatie- en economiegericht, daar past een no-nonsense koe bij", stelt Hamoen. „We hebben hier ook geen cultuur van grote fokveeveilingen, dus een sterke focus op het showgebeuren is er dan ook niet." Dat roept de vraag op of er nog toekomst is voor een concept als de NRM. „Er gaat na de komende editie zeker geëvalueerd worden", verzekert Hamoen. „Het aantal boeren neemt af en het moet wel uit blijven kunnen."
De hoofdinspecteur wijst er op dat er jaarlijks meer dan duizend veehouders met een koe naar een keuring gaan en benadrukt dat laagdrempelige fokveedagen gekoesterd moeten worden. Hij heeft de koeien de afgelopen dertig jaar desalniettemin beter zien worden. „Duurzamer ook, de uiers en benen zijn sterk verbeterd." Met de recente introductie van het onderzoekskenmerk 'stand voorbenen', kun je je echter afvragen of de koeien wel degelijk (breed) genoeg zijn. Hamoen: „Een Franse stand van de voorklauwen is ook een bedrijfsprobleem. Of het verband houdt met de breedte van de voorhand, moeten we uitzoeken. Wellicht heeft het te maken de Engelse ziekte, oftewel een mineralentekort. We moeten in elk geval eerst data verzamelen." ■